

JAARVERSLAG

It Eibertshiem

2001

EARNEWâLD.

Zeer geachte lezers,

Hierbij ontvangt u ons jaarverslag aangaande het jaar 2001. Een jaar waarin weer tal van ontwikkelingen en wetenswaardigheden rond de ooievaars werden opgetekend. Teveel om hier in dit verslag allemaal de revue te laten passeren maar toch wil ik een poging doen om u middels dit verslag bij te praten over het wel en wee van de ooievaar.

Maar bijpraten is niet voldoende, ooievaars moet je zien! En daarom wil ik iedereen ook van harte uit nodigen om ook vooral eens langs te komen bij "It Eibertshiem" of één van de andere buitenstations. En is dat niet mogelijk kijk dan op www.Eibertshiem.nl Een aanrader is ook de nieuwe film over de ooievaar van J.C. van den Ende.

Kanttekening.

In deze kanttekening even een terugblik naar 10 & 100 jaar geleden. In 1992 schreef ik op deze pagina over het BIODIVERSITEITSVERDRAG wat toen in Rio de Janeiro door 156 landen werd ondertekend. Sindsdien wordt er elke 2 jaar opnieuw vergaderd en dit jaar vond de vergadering plaats in Den Haag van 7 tot 20 april. Sinds het verdrag in 1992 in werking trad, zijn er vermoedelijk duizenden plant- en diersoorten verdwenen. Het waren grotendeels soorten welke nog niet in kaart waren gebracht. Eén van de stellingen op dat biodiversiteitsverdrag is de hypothese van de *redundancy of species*. Met andere woorden, de 'overbodigheid' van soorten. Men redeneert als volgt: In de ijstijd was er de mammoet. Die bestaat nu niet meer en toch draait de wereld gewoon verder en daarom is het niet erg dat de mammoet is uitgestorven! Gelukkig maar dat niet iedereen deze theorie aanhangt, zonder ooievaars zou de aarde wellicht wel doordraaien maar om dat nu gewoon te noemen is teveel van het goed!

Wat is trouwens gewoon? Daarom gaan we ook nog even 100 jaar terug. *Voor de meeste mensen is de weidevogel bij uitnemendheid nog altijd de ooievaar, de adebaar, de schatjesbrenger. Intusschen is de laatste jaren de vereering en vriendschap onzerzijds heel wat minder geworden; 't is al mooi, dat de reeds bestaande nesten in stand worden gehouden, nieuwe ziet ge bijna nergens meer oprichten. Vroeger, toen men geloofde, dat de ooievaar werkelijk voorspoed aanbracht, ja, toen waren er geen wagenraderen genoeg om hem een woonplaats te verschaffen. Het dooden of verstoren van zijn nest gold toen voor een uiterst bedenkelijk misdrijf. Er wordt mij dikwijls gevraagd: hoe kun je nu zoo heel in de verte een ooievaar van een reiger onderscheiden? Dan luidt het antwoord: aan alles, een reiger is kleiner, hij heeft weinig of geen wit in zijn veeren, hij trekt onder het vliegen den hals geheel in, zoodat de kop vlak tegen de romp komt te liggen, hij vliegt met holle vleugels en zeilt bijna nooit. Zie je in 't weiland een groote vogel onbewegelijk aan een slootkant staan, dan is het negen van de tien keer een reiger. Een ooievaar staat nooit heel lang stil, daar is hij een veel te jolige en roerige vogel voor. Prachtig zijn hun vliegtoeren. Soms*

zweven ze in tegenovergestelde draaiing tegelijk de hoogte in, de vleugels roerloos stil en zoo wijd uitgespreid, dat de afzonderlijke slagpennen wijd uiteen staan als vingers van een reuzenhand. Een andermaal vliegt de een van 't nest, terwijl de ander op den rand staat te klepperen, kop in den nek, den snavel recht in de hoogte. De ander keert weer en zeilt in volle vaart op den klepperaar toe, alsof hij hem eraf wou stooten, maar deze vliegt op 't juiste oogenblik weg en nu staat nommer een op den rand te klepperen.

Ik vind het elke keer weer fantastisch om te lezen en te genieten van de verhalen van Jac. P. Thijsse, die dit 100 jaar geleden schreef.

Honderd jaar geleden was de verering van de ooievaar dus op z'n retour. Daarvoor, toen men nog geloofde, werd er alles gedaan om het de ooievaar naar z'n zin te maken. De afgelopen 30 jaar doen we weer bijna aan verering maar er zijn dus ook redundanten, die redeneren dat de aarde ook zonder ooievaars wel doordraait. Maar welke theorie we ook aanhangen en wat er in de loop der eeuwen ook verandert, er is ook iets wat blijkaar tijdloos is en dat is het genieten van vogels. En dat is een hele belangrijke kanttekening!

Resultaten It Eibertshiem 2001.

Ook dit jaar hadden we 5 paren welke in totaal 24 eieren legden. Uit die 24 eieren kwamen 17 jongen en uiteindelijk resulteerde dat in 11 vrijvliegende jongen. Wat dit jaar opviel was dat de jongen van 3 nesten, 7 in totaal op 5 augustus vertrokken en dat de 4 jongen van het overgebleven nest pas 11 dagen later vertrokken. In 1 nest werden de eieren gelegd met grote tussen pozen en hoewel er wel 2 eieren uitkwamen, bleef op dit nest geen jong in leven. In totaal hadden we 11 jongen bij 5 paren wat een erg goed resultaat was, zeker als je de vergelijking maakt met 2000 toen we bij 5 paren 7 jongen groot kregen.

Uiteraard willen we u ook op de hoogte houden van de ontwikkelingen in Beetsterzwaag. Het leek er op dat er daar 4 paartjes actief waren, maar uiteindelijk bleef het toch weer bij de drie vertrouwde stellen. In Beetsterzwaag in de woonwijk, tegenover van Harinxmastate en op de oude vervallen molen ver buiten het dorp. In totaal werden er 6 jongen grootgebracht. De jonge ooievaars in de woonwijk kregen het zwaar te verduren doordat een oudervogel verongelukte, maar dankzij de inzet van de buurtbewoners kon de overgebleven oudervogel voldoende voedsel verzamelen voor zijn jongen.

Ook dit jaar lijken de kansen weer erg goed in Beetsterzwaag. Op het moment dat ik dit schrijf (half april) zijn er 4 bewoonde nesten en mogelijk komt een vijfde nest ook nog in gebruik. In ieder geval zitten er regelmatig ooievaars op het nest en de eerste takken liggen er ook op. Het doel van It Eibertshiem van 20 jaar geleden wordt dus als eerste bewaarheid in Beetsterzwaag.

Landelijke resultaten.

Hoewel de resultaten in It Eibertshiem beter waren dan het voorgaande jaar was dat landelijk niet het geval. Er was een kleine daling ten opzichte van 2000. De cijfers die volgen zijn bij benadering omdat veelal niet exact bekend was hoeveel eieren en/of jongen er waren.

In totaal waren er 391 vrij vliegende paartjes. Er waren nog 5 paartjes in gevangenschap. Er werden bijna 1100 eieren gelegd waarvan er 830 voor de geboorte van een jonge ooievaar zorgden. In totaal werden er 560 jonge ooievaars vliegvlug. Van die 560 zijn er 352 voorzien van een ring en de overige 200 zijn dus ongeringd. Hoewel er dus minder eieren werden gelegd was het uiteindelijke resultaat in aantal ooievaars, wat vliegend het nest kon verlaten, dus hoger dan in 2000.

Overig nieuws van It Eibertshiem.

In de Reidplûm, de expositieruimte van It Fryske Gea, was in het verslagjaar een deel geheel gewijd aan de ooievaar. Naast de al jaren vertrouwde live beelden in kleur via de TV was er nu ook veel foto en boekenmateriaal over de ooievaar te bezichtigen. Het blijft steeds weer verbazing wekken dat er zoveel gepubliceerd is en wordt over de ooievaar. Het komende jaar kunt u blijven genieten van 24 uur live beelden uit het ooievaarsnest maar, de expositie staat dit keer in het teken van de roofvogels.

Ook in het afgelopen jaar is er weer veel gedaan aan propaganda en het tal vragen om informatie groeit nog steeds. Uit de reacties blijkt overigens ook dat je met de brochure: "de zweefvlieger van het platteland", goed kunt scoren bij je spreekbeurt. Vooral scholen en kinderen blijven erg geïnteresseerd in de ooievaar en vooral voor die groep voorziet onze website dan ook in een behoefte. Blijf kijken op: **www.Eibertshiem.nl** Daarnaast blijven we ook lezingen houden in den lande voor divers pluimage. Van de 'dorpsein yn Ryptsjerk, naar dorpsbelang in Bontebok, naar de vrouwenvereniging in Ijlst, maar ook naar de vogelvrienden in Alkmaar. En natuurlijk proberen we zo af en toe nog wat artikelen te verkopen ten bate van ons project.

Op diverse plaatsen zijn ooievaarsnesten geplaatst, zowel door It Eibertshiem, dan wel door particulieren en/of overige instanties. We blijven wat bewoning betreft hopen op succes!

Nog heel erg bedankt
voor de informatie van
de ooievaar.

We hebben het goed
kunnen gebruiken.

De spreekbeurt van
Dennis verliep zeer

goed, hij kreeg een 9½
(hij had het hoogste cijfer
van de klas)

schied
7-1102-5
8 71347 030903
zegt meer

H. Folkertsma

Hegeedyk 1

8642 WH hutkewie

'Spionage-ooievaar' in Burundi gepakt

BÚJUMBURA (ANP) - De politie in de Afrikaanse staat Burundi heeft een Zuid-Afrikaanse ooievaar achter slot en grendel gezet wegens 'spionage'. Op het dier was een elektronisch apparaat vastgebonden. De ooievaar landde in een dorp in het noordoosten van Burundi met een gewonde vleugel.

In werkelijkheid is het apparaat op de vogel van een universiteit in de Zuid-Afrikaanse stad Cape Town. De zender registreert de vlucht van de ooievaar.

Ander nieuws.

Natuurlijk is er ook nog ander nieuws en uit dat nieuws blijkt soms ook weer heel verrassend dat de natuur steeds weer aanleiding geeft tot nieuwe ontdekkingen en andere inzichten. Zo gaan we er bij de ooievaars steeds vanuit dat ze zuinig met energie moeten zijn en zoals bij veel vogel en/of diersoorten het geval is, extra energie vaak ten koste gaat van de levensduur. Dit noemt men dan de 'rate of living theory', die zegt dat dieren een vaste hoeveelheid energie per gram lichaamsgewicht per levensduur hebben. Volgens deze theorie leven dieren korter bij een hoger energieverbruik. Bij hamsters, blijkt deze theorie niet op te gaan. Deze opvallende conclusie staat in het proefschrift: "The rate of living in tau mutant Syrian hamsters. Studies of the impact of a circadian allele on temporal organisations. Hamsters met een hoog energieverbruik leven langer, stelde biologe M.G.M. Oklejewicz van de Rijks Universiteit Groningen vast.

In een ander onderzoek wordt verondersteld dat er een direct verband bestaat tussen de conditie van ooievaars bij aanvang van het broedseizoen en zowel de mate van geleverde broedzorg als het uiteindelijke broedsucces. Tijdens het Hongaarse onderzoek werden aanzienlijke verschillen in broedzorg tussen de beide partners gevonden. Wijfjes spenderen veel meer tijd aan broeden en mannetjes spenderen veel meer tijd aan voeren en aan nestbewaking. Zware wijfjes legden meer eieren. Lichte ouders brachten een klein aantal jongen groot, maar hun kuikens waren relatief zwaar. In broedseizoenen met veel koude dagen produceerden alle ooievaars minder jongen. Het lichaamsgewicht van de oudervogels neemt toe, gedurende de broedtijd en daaruit kan men dan weer afleiden dat de ooievaars hun eigen overleving en hun toekomstige broedsucces dus niet in de waagschaal stellen.

Bij de bescherming van de ooievaar is de afgelopen jaren het accent verschoven van soortenbescherming naar biotoopbescherming. De ooievaar is door de grote inzet van Vogelbescherming en niet te vergeten de grote groepen vrijwilligers weer op een even groot aantal broedparen als in de eerste helft van de vorige eeuw. Nu is het zaak om ze hier te behouden door ze de juiste leefomstandigheden te bieden. In het plan van aanpak zoals dat is opgesteld voor de ooievaar staat dat ook duidelijk omschreven. Uit recentelijke studie blijkt ook nogmaals het grote gevaar in de lucht, namelijk de spanningskabels. Het onderzoek van o.a David Thomson had vooral ten doel om een betrouwbare schatting te maken van de jaarlijkse overleving van ooievaars geringd in Nederland, dit in relatie tot omgevingsfactoren. In Nederland ligt een uitzonderlijk groot gegevensbestand van geringde ooievaars wat zich dus uitstekend liet gebruiken in dit onderzoek. Met een analyse van de terugmeldingen is geschat dat in de laatste jaren 60% van de terugmeldingen van jonge ooievaars zijn gerelateerd aan sterfte door spanningskabels. Dit sterfterisico vertoont nog geen afnemende trend, dit ondanks de vele lokale

maatregelen, met name in Frankrijk, om de zichtbaarheid van spanningskabels te vergroten. Ook hier ligt dus nog voor vele kilometers vogelbeschermingswerk!

Ander nieuws kan soms ook heel verrassend en vrolijk zijn. Te gast bij de Haagse vogelbescherming werd ons een heus ooievaarslied ten gehore gebracht door Hans Steijger. En met dat lied 'steijgd', hij wat ons betreft tot grote hoogte. Een paar regels uit dat lied wil ik u zeker niet onthouden:

Hoor! In Ockenburgh zingen wielewalen
En in Kijkduin en zwarte en een rode wouw
Ik kan uren door de Haagse duinen dwalen
Ik zie het paapje – hoor de nachtegalen
De Haagse vogels waar ik zo van hou
en dan vervolgens,
Die momenten worden pracht herinneringen
Maar de allermooiste vogel dat ben jij
Naast de mussen en de meeuwen
Naast kraaien en spreeuwen
Heb ik hier toch wel een enig exemplaar
Naast de kool en pimpelmezen
Is er voor al die Hagenezen:
Maar één echte vogel, da's de ooievaar!

Prachtig toch, die ooievaar. En uiteindelijk mochten alle 400 aanwezigen het refrein ook nog meezingen. Ik waande mij bijna in BFVW sferen, maar het was niet: "Dêr 't de dyk it lân omklammet" maar, "Naast de kool en pimpelmezen, is er voor alle Hagenezen".

Fantastisch en Haagse vogelbescherming, nogmaals dank voor de uitnodiging!

Tot besluit,

- 1) Hopen wij dat u dit verslag na het lezen niet bij het oud papier gooit maar bij uw buurman, in de brievenbus!
- 2) Willen wij u in de zomermaanden weer welkom heten bij It Eibertshiem & It Fryske Gea in de Reidplûm. (elke middag open)
- 3) Wil ik niet nalaten u te wijzen op het bestaan van een fantastisch mooie ooievaarsfilm. Op 13 april 2002 waren wij te gast bij de Haagse vogelbescherming waarin een prachtige presentatie deze film in première ging!
- 4) U bent natuurlijk al donateur maar is uw buurvrouw dat ook al? Vanaf 5 Euro!! Ook kunt u ons helpen door de aanschaf van diverse artikelen ten bate van It Eibertshiem. Zoals kaarten (zie voorpagina) voor 1 Euro (en vanaf 5 stuks zenden we ze u toe zonder bijkomende kosten), lepeltjes 4 Euro, Baddoeken 8 Euro en natuurlijk diverse boeken en brochures.
- 5) Kunt u ons blijven volgen via www.Eibertshiem.nl
- 6) Kunt u onze jubileumbrochure nog bestellen als u hem gemist heeft.
- 7) Kunnen donateurs uit met name midden Nederland een bezoekje brengen aan de ooievaarstentoonstelling: "Ooievaar.....klepperaar", welke tot 2 juli wordt gehouden in het bezoekerscentrum Oortjespad in Kamerik.
- 8) Voor excursies, lezingen en algemene informatie kunt u bellen met 0515-521559 (na 19.00 uur)

Mei 2002. Stichting It Eibertshiem.
H.Folkertsma, (voorzitter)
Hegedyk 1,
8642 WH Lutkewierum.
Tel: 0515-521559.

